

માનનીય અધ્યક્ષશ્રી,

- આજે હું મારા વિભાગની વર્ષ 2024-25 માટેની માંગણીઓ લઈને આ સન્માનનીય ગૃહ સમક્ષ ઉપસ્થિત થયો છું. ભારતના આદરણીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીની દિર્ઘદ્રષ્ટી અને માન.મુખ્યમંત્રીશ્રી ભુપેન્દ્રભાઈ પટેલના કુશળ નેતૃત્વ હેઠળ ગુજરાત રાજ્ય વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે હરણફાળ ભરી રહ્યું છે.
- વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી માટે આગામી વર્ષ 2024-25 કુલ રૂ.2420.99 કરોડ જેટલી માતબર રકમ ફાળવવામાં આવી છે. જે ગત વર્ષના બજેટ કરતા 10% જેટલી વધારે છે.
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે આ અભુતપૂર્વ વધારા બદલ માનનીય નાણામંત્રીશ્રી અને આદરણીય માન. મુખ્ય મંત્રીશ્રીનો આભાર વ્યક્ત કરું છું અને આ અંદાજપત્રીય જોગવાઈઓને આ સન્માનનીય સભાગૃહની સર્વાનુમતે અનુમતી મળે તેમ વિનમ્રપણે અનુરોધ કરું છું.

- ગુજરાત સરકારનો વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ સમાજમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમના વિકાસ માટે અમારો વિભાગ કાર્યરત છે. વિજ્ઞાનના પ્રચાર માટે ગુજકોસ્ટ દ્વારા પ્રાદેશિક તેમજ જિલ્લા કક્ષાએ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર પ્રસ્થાપિત કરી STEM લક્ષી સમાજ વિકસાવવા માટે કાર્યરત છે, જેને આગળ ધપાવતા છેક જીલ્લામાં **STEM** અને **IP LABS / Interactive Corners** બનાવવામાં આવશે, જેનાથી વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, સ્ટાર્ટ-અપ્સ વગેરેને વિશેષ લાભ થશે. સાયન્સ સિટી દ્વારા રાજ્ય કક્ષાએ વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતો અને નવીન પ્રૌદ્યોગિકી માટે નવી ગેલેરી પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવશે.
- આ ઉપરાંત ભવિષ્યલક્ષી આધુનિક ટેકનોલોજીના સમગ્ર વિકાસ માટે અમે પોલિસી ફ્રેમવર્ક બનાવેલ છે. જેને વધુ સઘન બનાવવા અમે સ્પેસ ટેક અને ડિપ ટેક પોલિસીની જાહેરાત કરેલ છે. આ પોલિસીઓ દ્વારા જરૂરી માનવ સંશાધન વિકાસ, ઉદ્યોગ 4.0, સ્ટાર્ટ-અપ, રિસર્ચ-ડેવલપમેન્ટ અને આર્ટિફિશીયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) જેવી આધુનિક ટેકનોલોજી માટે કમ્પ્યુટિંગની માળખાકીય સુવિધા ઊભી કરીશું. વધુમાં ભવિષ્યલક્ષી આધુનિક ટેકનોલોજી તેમજ રાજ્ય સરકારના મહત્વના ક્ષેત્રે research અને innovation ને પ્રોત્સાહિત કરવા વિશેષ સહાય કરવામાં આવશે.

❖ સેમિકન્ડર પોલિસી

- ભારતને સેમિકન્ડક્ટર ક્ષેત્રે આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સેમિકન્ડક્ટર પ્રોગ્રામ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત ભારત સરકાર દ્વારા સેમિકન્ડક્ટર્સ અને ડિસ્પ્લે ફેબ ઈકોસિસ્ટમના વિકાસ માટે **૩.76,000 કરોડનું** બજેટ મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. ઈલેક્ટ્રોનિક્સ મંત્રયલ દ્વારા સેમિકન્ડક્ટર ઉદ્યોગો માટે અલાયદી નીતિ જાહેર કરવામાં આવી તથા આ નવી નીતિને સુચારું રીતે કાર્યરત કરવા સારું એક નવું અલાયદું મિશન રચવામાં આવ્યું.
- આ અત્યંત મહત્વના સેમિકન્ડક્ટર મેન્યુફેક્ચરીંગ ક્ષેત્રમાં થનાર રોકાણને ગુજરાતમાં આકર્ષવા માટે ગુજરાત સરકાર દ્વારા એક આગવી સેમિકન્ડક્ટર નીતિ જાહેર કરવામાં આવેલ તથા કેન્દ્ર સરકારની જેમ જ રાજ્ય કક્ષાએ પણ એક નવું અલાયદું મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું.

- એક અલાયદી સેમિકંડક્ટર નીતિ અને તે નીતિના સુચારું આમલીકરણ માટે એક અલાયદું મિશનનું નિર્માણ કરનાર ગુજરાત દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે, જે આપણા માટે ગૌરવની વાત છે.
- માઈક્રોનના અંદાજિત બાવીસ હજાર પાંચસો કરોડના પ્રોજેક્ટ ખર્ચે સેમિકંડક્ટર એસેમ્બલી ટેસ્ટ માર્કિંગ પેકેજીંગ (ATMP) પ્રોજેક્ટ સાથે ગુજરાતમાં દેશની પ્રથમ સેમિકંડક્ટર ચીપનું વ્યાપારી ધોરણે ઉત્પાદન થશે. આ પ્રોજેક્ટ થી ગુજરાતમાં આશરે **ઉચ્ચ કૌશલ્યવાન 20,000 નવી રોજગારી ની તકો નું સર્જન થશે.**
- માઈક્રોન કંપનીના સાણંદ ખાતે સ્થાપવામાં આવનાર ATMP પ્રોજેક્ટને ભારત સરકાર તરફથી 15મી જુન 2023 ના રોજ મંજૂરી મળેલ હતી. ગુજરાત સરકાર દ્વારા 16મી જુન 2023 ના રોજ સદર પ્રોજેક્ટ ને મંજૂરી આપે દેવામાં આવેલ હતી. **આમ ગુજરાત સરકાર દ્વારા ભારત સરકાર તરફથી પ્રોજેક્ટને મંજૂરી મળ્યાના 24 કલાકની અંદર આપી દેવામાં આવેલ હતી.**

- તેમજ 22 મી જુન 2023 ના રોજ માનનીય વડાપ્રધાન દ્વારા તેમના અમેરિકાના પ્રવાસ દરમિયાન માઈક્રોન કંપની દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવનાર પ્રોજેક્ટ અંગે જાહેરાત કરી હતી અને તેના એક સપ્તાહમાં 28મી જુન 2023 ના રોજ સાણંદ જી.આઈ.ડી.સી ખાતે જમીન ફાળવ્યા અંગેનો લેન્ડ અલોટમેન્ટ લેટર માઈક્રોનને એનાયત કરી દેવામાં આવેલ હતો. પ્રોજેક્ટની જાહેરાતના 90 દિવસ ની અંદર-અંદર ભૂમિ પૂજન 23 સપ્ટેમ્બર 2023 ના રોજ સંપન્ન કરવામાં આવ્યું.
- માઈક્રોનની ઈકોસિસ્ટમની સાઉથ કોરિયાની વિખ્યાત કંપની સિમટેક દ્વારા પણ વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ સમિટ 2024 દરમિયાન સાણંદ ખાતે રૂપિયા 1,250 કરોડનું રોકાણ કરવાની જાહેરાત કરેલ છે. સિમટેકના આ પ્રોજેક્ટથી નવી 1070 રોજગારીનું સર્જન થશે.
- ભારતીય મલ્ટી-નેશનલ ટાટા કંપની દ્વારા વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ સમિટ 2024 દરમિયાન ઘોલેરા ખાતે સેમિકન્ડક્ટર ફેબ સ્થાપવા માટે જાહેરાત કરવામાં આવેલ. સદર પ્રોજેક્ટમાં અત્યાધુનિક ટેકનોલોજી તથા વિપુલ પ્રમાણમાં ઉચ્ચ કૌશલ્યવાન રોજગારીની

તકો નું સર્જન થવાની સંભાવના છે. સેમિકંડક્ટરની ઇકોસિસ્ટમની ઊંડાણપૂર્વક વધુ વિકાસ થશે અને અંદાજિત 60,000 કરોડ થી વધુ રોકાણ થવાની સંભાવના છે.

- અત્યાર સુધીમાં સેમિકંડક્ટર નીતિ અંતર્ગત 1 લાખ કરોડ થી વધુનું નવું રોકાણ ગુજરાતમાં થવાની જાહેરાત થયેલ છે, અને આ પ્રોજેક્ટ્સની સ્થાપનાથી સેમિકંડક્ટર ઉત્પાદન સાથે જોડાયેલ અન્ય સપ્લાય ચેન ઉદ્યોગો માટે ગુજરાત પ્રથમ પસંદગીનું સ્થળ બનશે અને કેન્દ્રના સેમીકંડક્ટર પ્રોગ્રામ હેઠળ આવનાર ભાવિ પ્રોજેક્ટ ગુજરાતમાં રોકાણ માટે વધુ આકર્ષાશે, જે થી ચિપ ઉત્પાદન અને નિકાસ ગુજરાત થી વધશે અને ગુજરાત હાય-ટેક મેનુફેક્ચરિંગ માટે અગ્રેસર રહેશે.

❖ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પોલિસી

- ગુજરાત રાજ્યમાં ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો માટે વૈશ્વિક સ્તરનું ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વિકસાવવા અને ઇકો સિસ્ટમ ઊભી કરીને ગુજરાતને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ઉદ્યોગો માટે પસંદગીના સ્થળ તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવા માટે વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ દ્વારા ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પોલીસી 2016–21 ને મળેલ સફળતાને આગળ ઘપાવતા નવી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પોલીસી 2022–28 જાહેર કરેલ, જેને વિશ્વભરના રોકાણકારો અને ઉદ્યોગો દ્વારા ખુબ જ સારો પ્રતિસાદ મળી રહ્યો છે.
- નવી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પોલીસી 2022–28 જાહેર થયા બાદ અત્યાર સુધીમાં વિવિધ કંપનીઓએ રૂ 25,000 કરોડથી વધુના રોકાણના એમ.ઓ.યુ કરાર કર્યા છે જેથી રાજ્યમાં આ હાય-ટેક ક્ષેત્રે 40,000 થી વધુ નવી રોજગારીની તકો ઉદ્ભવવાની સંભાવના છે. વારી એનર્જી, ટાટા અગ્રતાસ, એંટ્રોન અને L&T જેવી પ્રતિષ્ઠિત કંપનીઓએ પણ આ નવી પોલિસી હેઠળ રોકાણની જાહેરાત કરી છે.

- આ નવી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પોલિસી અંતર્ગત ગુજરાત રાજ્યમા ઇલેક્ટ્રોનિક્સ મેન્યુફેક્ચરીંગ અને તેની વેલ્યુ ચેન અંતર્ગત ભવિષ્યમાં 30 બિલિયન ડોલર થી વધુનું ઉત્પાદન અને નિકાસ થાય તથા 10 લાખ નવી રોજગારીની તકો નું સર્જન થાય તેમ સરકાર દ્વારા લક્ષ રાખવામા આવ્યું છે. આમ સરકાર દ્વારા હાય-ટેક ઇલેક્ટ્રોનિક્સ મેન્યુફેક્ચરીંગ ક્ષેત્રે આપવામાં આવનાર અભૂતપૂર્વ પ્રોત્સાહનને લીધે ગુજરાત ભવિષ્યમાં આ ક્ષેત્રે મોખરે ઉભરશે અને રિવર્સ બ્રેઈન-ડ્રેનનું ચક્ર ગતિશીલ થશે.

❖ સ્પેસ ટેક પોલિસી

- ઈસરોના ઉત્કૃષ્ટ યોગદાનને કારણે સ્પેસ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં ભારતની સિદ્ધિઓની વિશ્વભરમાં પ્રશંસા થાય છે. ચંદ્રયાન-3 અને આદિત્ય L1 જેવી તાજેતરની સફળતાઓ સ્પેસ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીમાં ભારતની વિજ્ઞાનીઓની પ્રતિભા ના પ્રચંડ પુરાવા છે. ગુજરાત આ ક્ષેત્રે પહેલેથી અગ્રેસર રહ્યું છે.
- ડૉ. વિક્રમ સારાભાઈ સાહેબનો ઝળહળતો વારસો ગુજરાતને સ્પેસ ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે સતત વિકાસ માટે પ્રેરે છે.
- આદરણીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા સ્પેસ સેક્ટરમાં ભારતની પ્રતિભાને વિકાસની વિપુલ તકો ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે સ્પેસ સેક્ટર પ્રાઇવેટ કંપનીઓના રોકાણ માટે હવે ખૂલું કર્યું છે. IN-Space નામ ની નવી સરકારી સંસ્થાની સ્થાપના કરવામાં આવી છે જે સ્પેસ ક્ષેત્રે પ્રાઇવેટ ઇન્ડસ્ટ્રીજ નું માર્ગદર્શક કરશે, તથા મંજૂરી પણ એનાયત કરશે.
- IN-Space નું HQ પણ અમદાવાદ માં હોય, ગુજરાત માટે સ્પેસ ટેક હબ બનવાની આ અમૂલવન તક છે, જે ઓળખી રાજ્ય સરકાર દ્વારા એક નવી સ્પેસ ટેક પોલિસી જાહેર કરવામાં આવશે.

- સ્પેસ ટેક પોલિસી અંતર્ગત રાજ્ય સરકાર આ હાય-ટેક સેક્ટરમાં ડિજાઇન, ઉત્પાદન અથવા અન્ય કોઈ પણ સેટેલાઇટ એપ્લીકેશન માટે રોકાણ કરવા ઇચ્છુક ઉદ્યોગો ને પ્રોત્સાહન પૂરું પડશે.
- આ મહત્વના ક્ષેત્રે રિસર્ચ માટે પણ સપોર્ટ આપવામાં આવશે તથા સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે વિશેષ સહાય રહેશે.
- સ્પેસ ટેક પોલિસી અંતર્ગત રાજ્ય સરકાર સ્પેસ ટેક મેનુફેક્ચરિંગ કલસ્ટર વિકસાવશે જે આ ક્ષેત્રેની નવી ઇંડસ્ટ્રીજના વિકાસ માટે ખૂબ જ મહત્વની ભૂમિકા ભજવશે.
- આ પોલિસી અંતર્ગત એક સેન્ટર ફોર એક્સિલેન્સ અને ઇનોવેશન નો વિકાસ કરવામાં આવશે. આ દૂરંદેશી પોલિસી થકી USA, જાપાન, રશિયા અને યુરોપ જેવા સમૃદ્ધ દેશોની જેમ ગુજરાતમાં પણ સ્પેસ ક્ષેત્રે રિસર્ચ, સ્ટાર્ટઅપ્સ, ઇનોવેશન અને મેનુફેક્ચરિંગ માટે પ્રોત્સાહન અને સહાય આપવામાં આવશે, જે થી ગુજરાતના યુવાનો માટે સ્પેસ સેક્ટર માં વિપુલ તકો નું સર્જન થશે.

❖ ડીપ ટેક પોલિસી

- ડીપ ટેક ઇકોસિસ્ટમ માટે ગુજરાતને ફ્રન્ટલાઈન સ્ટેટ તરીકે સ્થાપિત કરવા તેમજ કમ્પ્યુટિંગ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, યુઝ કેસ ના ડેવેલોપમેન્ટ, ક્ષમતા નિર્માણ, સ્ટાર્ટઅપ, સંશોધન અને ઇનોવેશન સહિત AI, બિગ ડેટા, ક્વોન્ટમ કમ્પ્યુટિંગ અને અન્યના સંકલન દ્વારા ગુજરાતનો સર્વગ્રાહી વિકાસ કરવાની દૂરદર્શિતા સાથે રાજ્ય સરકાર નવી ડીપ ટેક પોલિસી જાહેર કરે છે. જે અન્વયે AI પાર્ક, ડેટા સેન્ટર્સ, રીસર્સ એન્ડ ડેવલોપમેન્ટ સેન્ટર્સ, ગ્લોબલ કેપેસિટી સેન્ટર્સ, ઇન્ક્યુબેટર્સ અને એક્સલેટર્સને સહાય પુરી પડવામાં આવશે.
- આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલીજન્સ (AI) નો ઇતિહાસ પ્રાચિન કાળ થી શરૂ થયો હતો. માનવવિચારની પ્રક્રિયાને પ્રતિકોના યાંત્રિક મેનીપ્યુલેશન તરીકે વર્ણવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. 1940 ના દાયકામાં પ્રોગ્રામિંગની ડિજિટલ કોમ્પ્યુટરની શોધ શરૂ થઈ હતી.
- ગણિતના તર્કના અમૃતસાર પર આધારિત મશીન છે.

- આ ઉપકરણો અને તેની પાછળ વિચારોએ મુઠ્ઠીભર વૈજ્ઞાનિકોને ઈલેક્ટ્રોનીક્સ મગજ બનાવવાની શક્યતા વિષે ગંભીરતાથી ચર્ચા કરવાનું શરૂ કર્યું.
- એલન ટ્યુરીંગ એવા પ્રથમ વ્યક્તિ હતાં જેમણે આ ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર સંશોધન કર્યું હતું.
- ભારતનું પ્રથમ ડિજિટલ સ્પેશી કોમ્પ્યુટર ISISU 1 ભારતીય વૈજ્ઞાનિક અને ગણિત શાસ્ત્રી સમરેન્દ્રકુમાર મિત્રા હતા. 1953-54 માં ઈલેક્ટ્રોનિક એનાલોગ કોમ્પ્યુટર વિકસાવ્યું હતું. કલકત્તાની પ્રેસિડેન્સી કોલેજમાં સ્નાતક થયા હતા.

હેતુઓ :

- **10,000 GPU** ની કુલ ક્ષમતાનું કમ્પ્યુટિંગ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવું.
- એ.આઈ. (AI) અને ક્વોન્ટમ કમ્પ્યુટિંગ જેવી નવા યુગની તકનીકો માટે યુઝ કેસોના વિકાસ પર ભાર આપવો.
- એ.આઈ. (AI) અપનાવવા માટે ઉદ્યોગસાહસિકોને પ્રોત્સાહિત કરવા અને મદદ કરવી.
- ડીપ ટેક સ્ટાર્ટઅપ, ઈનોવેશન, સંશોધનને પ્રોત્સાહન આપવું.
- માનવ ક્ષમતાઓનો અને કૌશલ્યનો વિકાસ
 - નાગરિકો માટે **AI** અને અન્ય નવા યુગની ટેકનોલોજી આધારિત સેવા વિતરણ (સર્વિસ ડિલિવરી) માટેના પ્લેટફોર્મ વિકસાવવા .

❖ ગુજરાત ફાઇબર ગ્રીડ નેટવર્ક લિમિટેડ–GFGNL

- ગુજરાત રાજ્યમાં સ્ટેટ લેડ મોડેલ અંતર્ગત રાજ્ય સરકારની SPV ગુજરાત ફાઇબર ગ્રીડ નેટવર્ક લીમિટેડ–GFGNL દ્વારા ભારતનેટ ફેઝ-2 નું અમલીકરણ કરેલ છે. જેમાં 22 જિલ્લાઓના 8000થી વધુ ગામડાઓને 100 mbps સ્પીડ વાળી ઈન્ટરનેટ connectivity થી જોડવામાં આવેલ છે, જેનાથી 1 GB નો ડેટા માત્ર 10 સેકન્ડમાં ડાઉનલોડ થઈ શકે છે.
- ભારત સૌથી સસ્તી ઈન્ટરનેટ સેવા આપવા વાળા ટોચના દેશોમાં સ્થાન ધરાવે છે. સસ્તી ઈન્ટરનેટ સેવાઓને કારણે ગ્રામ્ય જીવનમાં મોટા ફેરફારો આવી શકે છે. ઈન્ટરનેટની સેવાઓ એ આજે પાયાની જરૂરિયાત બની ગઈ છે.
- સામાજિક–આર્થિક ક્ષેત્રે વિકાસ અને સમાનતા તેમજ શહેરી ગ્રામીણ ડિજિટલ ડિવાઈડને દૂર કરવા માટે ગુજરાતના ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં બ્રોડબેન્ડ કનેક્ટિવિટી વધારવાની મહત્વપૂર્ણ જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરવાના આશયથી આશરે 1 લાખ FTTH ગ્રાહકોને જોડવા પ્રતિબદ્ધ છે.

- રાજ્યમાં પ્રસ્તુત યોજનાના અમલીકરણથી ગ્રામીણ પરિવારોને હાઈ-સ્પીડ ઈન્ટરનેટ સુવિધાથી વિવિધ ઓનલાઈન સેવાઓ જેવી કે રિમોટ વર્ક, ઓનલાઈન એજ્યુકેશન, કૃષિ માટેના સોલ્યુશન્સ, ટેલિહેલ્થ અને ટેલિમેડિસિન, કોમ્યુનિટી વાઈ-ફાઈ હોટસ્પોટ્સ, વૉઈસ ઓવર IP (VoIP) ટેલિફોન, સ્માર્ટ હોમ ઓટોમેશન, ડિજિટલ ટીવી અને મનોરંજન તથા ડિજિટલ કૌશલ્ય તાલીમ અને ઈ-કોમર્સની ઉપલબ્ધી ઘરઆંગણે જ મળી રહેશે. એકંદરે, આનાથી ગ્રામીણ જીવનની ગુણવત્તામાં વધારો થશે અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં આર્થિક અને સામાજિક વિકાસને પ્રોત્સાહન મળશે.
- GFGNL દ્વારા આપવામાં આવતી સેવાઓ હમેશ માટે ગ્રામ્ય નાગરિકોને મળી રહે તે હેતુસર આધુનિક ટેકનોલોજી(DWDM Ring Topology) અને ફાઈબર monitoring નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. અને **GFGNL આ સેવાઓ 99% availability મેન્ટેન કરી શકે છે.**

❖ સાયન્સ સીટી/સાયન્સ સેન્ટર

- માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીના વિઝન અને માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રીના મિશન સાથે અમદાવાદ ખાતેનું સાયન્સ સિટી વિશ્વના ટોચના મુલાકાતી સ્થળ તરીકે ઉભરી આવ્યું છે.
- ગુજરાત કાઉન્સિલ ઓન સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી રાજ્યમાં વિજ્ઞાનના પ્રચાર પ્રસાર માટે સતત કાર્યરત છે. વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને જન-સામાન્યમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમ કેળવવા માટે પાટણ, ભુજ, રાજકોટ અને ભાવનગર ખાતે રીજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટરની સ્થાપવામાં આવ્યા છે. તેમના ઉદ્ઘાટનનાં એક વર્ષના ટૂંકા ગાળામાં 14 લાખ થી વધુ લોકોએ વિજ્ઞાનના આકર્ષણ રૂપી આ કેન્દ્રો ની મુલાકાત લીધી.
- સિમ્પલ ગિયર મશીનથી લઈને વિશાળ ગેલેક્સી સુધીની સમજ આપતા 108 હેક્ટરમાં ફેલાયેલા સાયન્સ સિટી એ બાળકો માટે 108 પાનાની સાયન્સ બુક સમાન છે.
- વિદ્યાર્થીઓ તેમજ મુલાકાતીઓને શિક્ષિત કરવા એસ્ટ્રોનોમી અને સ્પેસ સાયન્સ ગેલેરી વિકસાવવામાં આવી રહેલ છે, જે મુલાકાતીઓને ઊંડા અવકાશ, બ્લેક-હોલ અને તેના રહસ્ય તરફ દોરી જશે.

- ગેલેરીમાં અવકાશ વેધશાળા પણ હશે જે ખગોળશાસ્ત્ર અને અવકાશ વિજ્ઞાનમાં નવી સમજ અને ઉત્તેજના આપશે.
- કર્કવૃત્ત એ વિષુવવૃત્તની લગભગ 23.5 ડિગ્રી ઉત્તરે સ્થિત અક્ષાંશની કાલ્પનિક રેખા છે. જે ભારતના ગુજરાત સહિત આઠ રાજ્યોમાંથી પસાર થાય છે અને ગુજરાતમાં તે સાત જિલ્લામાંથી પસાર થાય છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા કર્કવૃત્તનું મહત્વ સમજાવવા માટે સાબરકાંઠા જિલ્લાના સલાલ ગામ નજીક 1.5 એકર જમીનમાં ટ્રોપિક ઓફ કેન્સર સાયન્સ પાર્કની રચના હાથ ધરેલ છે. જેમાં આઉટડોર પ્રદર્શનો, ખગોળશાસ્ત્રીય રચનાઓ અને મુલાકાતીઓની સુવિધાઓ છે.
- રાજ્યમાં ઉચ્ચ સંશોધન અને ભૌતિક સંપદા ક્ષેત્રે પ્રગતી સાધવા માટે વિભાગ દ્વારા STI-Science, Technology and Innovation Policy અંતર્ગત કુલ 108 રીસર્ચ પ્રોજેક્ટ્સને કુલ રૂ.30.00 કરોડની રીસર્ચ ગ્રાન્ટ મંજૂર કરવામાં આવેલ છે તેમજ આગામી સમયમાં આ પોલીસી હેઠળ કુલ 500 જેટલા રીસર્ચ પ્રોજેક્ટ્સને નાણાકીય સહાય આપવા માટેનું આયોજન છે. જે આપણા માન. વડાપ્રધાનશ્રીનું વિકસીત ભારતના સપનાને સાકર કરવામાં મદદરૂપ બનશે.

- જૌદ્ધિક સંપદા (Intellectual Property)ને પ્રોત્સાહન આપવા ગુજકોસ્ટ સંસ્થા દ્વારા દર વર્ષે અંદાજે 500 વધુ પેટન્ટ ફાઈલ કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત જિઓગ્રાફિકલ ઈન્ડિકેશન્સ(GI TAG) ને પ્રોત્સાહન આપવા "One District, One GI" કાર્યક્રમ પણ સફળતા પૂર્વક ચાલી રહેલ છે. છેલ્લે ગુજકોસ્ટ દ્વારા "માતાની પછેડી" ને જિઓગ્રાફિકલ ઈન્ડિકેશન્સ સફળતાપૂર્વક આપવેલ છે.

❖ સિક્યોરીટી ઓપરેશન્સ સેન્ટર- SOC

- ગુજરાત સિક્યોરીટી ઓપરેશન્સ સેન્ટર એ ગુજરાત સરકાર માટે વિવિધ સાયબર સુરક્ષા સંબંધિત બાબતો પર સક્રિય દેખરેખ રાખવા માટે કાર્યરત છે, તે સાયબર સુરક્ષાના જોખમોને રોકવાનો પ્રયાસ અને તેની દેખરેખ રાખવાનું કાર્ય કરે છે.
- આગામી વર્ષ 2024-25 દરમિયાન સિક્યોરિટી ઓપરેશન્સ સેન્ટર (SOC) દ્વારા લેટેસ્ટ સાયબર થ્રેટ્સ સામે સિક્યોરિટીને મજબૂત કરવા માટે એડવાન્સ્ડ પર્સિસ્ટન્ટ થ્રેટ (APT) ડિટેક્શન ટૂલ્સ, નેટવર્ક ડિટેક્શન એન્ડ રિસ્પોન્સ (NDR) સોલ્યુશન્સ, DDoS પ્રોટેક્શન ટૂલ્સ અને સંલગ્ન સર્વિસનો ઉપયોગ કરવામાં આવનાર છે. સિક્યોરિટી ઓપરેશન્સ સેન્ટર (□□□) દ્વારા વર્ષ 2024-25 માં આ અંગે નવી બાબત તરીકે રૂ. 30.00 કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

❖ ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી યુનિવર્સિટી–GBU

- ગુજરાતના આંગણે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરનું બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રનું ઉચ્ચશિક્ષણ ઉપલબ્ધ કરાવવા વિશ્વની ખ્યાતનામ યુનાઈટેડ કિંગડમ(યુ.કે) સ્થિત એડિનબરા યુનિવર્સિટી સાથે કોલેબોરેશન કરી ગિફ્ટ સિટી નજીક જી.બી.યુ. એક્ટ 2018 થી ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે. બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રે આ પ્રકારની ડેડિકેટેડ યુનિવર્સિટી બનાવવાની દેશની પ્રથમ પહેલ છે.
- ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી યુનિવર્સિટીને ફાળવવામાં આવેલ કુલ 23 એકર જમીન ઉપર ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી યુનિવર્સિટીના વિસ્તરણ હેતુ નવા બાંધકામ માટે નાણાકીય વર્ષ 2024-25માં રૂ. 50.00/- કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.
- આગામી 10 વર્ષના સમયમાં યુનિવર્સિટી ખાતે 200 M.Sc. અને 50 Ph.D. વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપી શકાય તે માટેની આંતર માળખાકીય અને સંશોધનલક્ષી વ્યવસ્થા ઊભી કરવા તરફ કામગીરી ચાલી રહેલ છે તથા આ માનવધનમાં સ્ટડી ઈન ગુજરાત પ્રકલ્પ અનુસાર

અંદાજીત 25% વિદેશી વિદ્યાર્થીઓ અને સંશોધકોને અવસર પ્રાપ્ત થાય તેવું આયોજન કરવામાં આવી રહ્યું છે.

❖ ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી રીસર્ચ સેન્ટર–GBRC

- બાયોસેફ્ટી લેવલ-4 (BSL-4) લેબોરેટરીમાં જીવાણુ-વિષાણુ પર સંપૂર્ણ સલામતી પૂર્વક ટેસ્ટીંગ થઈ શકે છે, તેના માટે નિદાન પદ્ધતિ વિકસાવી શકાય છે અને જરૂર પડે તો વિષાણુનો આ લેબોરેટરીમાં ઉછેર કરી રસી વિકસાવવાનું કાર્ય પણ કરી શકાય છે. GBRC ખાતે જુદા જુદા સ્તોત્ર માંથી વિવિધ બેક્ટેરિયા, ફૂગને જુદા પાડી, તેને લેબોરેટરીમાં ઉછેર કરી, તેના ગુણોની ચકાસણી કરીને એક વિશાળ સંગ્રહ તૈયાર કરેલ છે. આ સંગ્રહમાં લગભગ 6000 થી વધુ બેક્ટેરિયા અલ્ટ્રા-લો deep-freezer માં રાખેલ છે જેનો લાભ ગુજરાતના સંશોધકો તથા ઉદ્યોગોને પ્રાપ્ત થાય છે.

- ભારતમાં આ પ્રકારની એક માત્ર લેબોરેટરી એનઆઈવી પુના ખાતે આવેલી છે. આ બાબત ધ્યાને લઈ ને pandemic preparedness માટે ગુજરાત સરકારે BSL-4 લેબોરેટરીનું નિર્માણ કરવાનું નક્કી કરેલ છે.
- ખારેકની ખેતીમાં બાયોટેકનોલોજીની મદદથી ખારેકના રોપાની જાતિ જાણીને ઓછા ખર્ચે વધુ ઉત્પાદન મેળવી શકાય.

❖ ગુજરાત રાજ્ય બાયોટેકનોલોજી મિશન

- ગુજરાત રાજ્ય બાયોટેકનોલોજી મિશન દ્વારા સંશોધન સહાય યોજના હેઠળ રાજ્યની સમાસ્યાઓના બાયોટેકનોલોજીના વિજ્ઞાન આધારિત સમાધાન માટે સંશોધન પ્રકલ્પો અને અન્ય સંશોધનલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ માટે નાણાકીય સહાય આપવામાં આવે છે.
- બાયોટેકનોલોજીના વિવિધ ક્ષેત્રો જેવાકે હેલ્થકેર બાયોટેકનોલોજી, એગ્રીકલ્ચર બાયોટેકનોલોજી અને એન્વાયરમેન્ટ બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રે નેટવર્ક રીસર્ચ પ્રોગ્રમ્સ દ્વારા રાજ્યના 40થી વધારે સંસ્થાઓમાં 300 જેટલા સંશોધકોને લાભ થનાર છે.

- વ્યાપાર અને ઉદ્યોગોનો વિકાસ માટે બાયોટેકનોલોજી પોલિસી 2022-27 એ 20,000 કરોડ રૂપિયાના રોકાણ અને એક લાખની રોજગારીનું સર્જન કરવાના લક્ષ્ય સાથે તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ પોલોસી અંતર્ગત 20 કંપનીઓ દ્વારા પહેલા બે વર્ષમાં 8000 કરોડથી વધુના એમઓયુ થયેલ છે.

❖ સાવલી ટેકનોલોજી અને બિઝનેસ ઇન્ક્યુબેટર- STBI

- કેન્દ્ર સરકારના સહયોગથી ટેકનોલોજી આધારિત સ્ટાર્ટ-અપ્સના વિકાસ માટે અદ્યતન લેબોરેટરી સહીત અન્ય જરૂરી માળખાકીય સુવિધાઓ મળી રહે તેમજ તકનીકી, રેગ્યુલેટરી, ફાયનાન્સ, બૌદ્ધિક સંપદા (IPR), બિઝનેસ એક્સલરેશન જેવી તમામ બાબતે માર્ગદર્શન મળી રહે તે હેતુથી વડોદરા ખાતે સાવલી ટેકનોલોજી અને બિઝનેસ ઇન્ક્યુબેટરની સ્થાપના વર્ષ 2017માં કરવામાં આવેલ છે.
- એસટીબીઆઈએ કુલ 100થી વધુ સ્ટાર્ટ-અપ્સને માર્ગદર્શન આપી, ઉદ્યોગ સાહસિકતાના માર્ગે પ્રેરી, 30 જેટલા સ્ટાર્ટ-અપ્સની ટેકનોલોજીને વેલીડેટ કરી-140 જેટલા પ્રોડક્ટ બજારમાં મૂકવામાં મદદરૂપ થયેલ છે. વધુમાં આ સંસ્થાએ 50થી વધુ સ્ટાર્ટ-અપ્સને કેન્દ્ર/રાજ્ય સરકારની સ્કીમો થકી ગ્રાન્ટ, રાષ્ટ્રીય અને આંતર-રાષ્ટ્રીય સ્પર્ધાઓમાં ઈનામો મેળવવામાં મદદ કરેલ છે.

- બાયોસ્પેક્ટ્રમ જેવા નામાંકિત સર્વે મુજબ એસટીબીઆઈ સતત ત્રણ વર્ષથી દેશના પ્રથમ પાંચ જાહેર ક્ષેત્રના બાયો-ઈન્ફ્યુબેટરમાં સ્થાન ધરાવે છે.
- ગુજકોસ્ટ દ્વારા રાજ્યમાં વિજ્ઞાનના પ્રચાર પ્રસાર માટે અને વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને જન-સામાન્યમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમ કેળવવા માટે પાટણ, ભુજ, રાજકોટ અને ભાવનગર ખાતે રીજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટર સ્થાપવામાં આવ્યા છે. આ રીજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટર્સમાં રોજના 2500 થી વધુ વિદ્યાર્થીઓ સહિત મુલાકાતીઓ મુલાકાત લઈ રહ્યા છે. આગામી સમયમાં અન્ય 4 રીજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટર્સ આકાર લઈ રહ્યા છે. ઉપરાંત 23 જિલ્લાઓમાં ડિસ્ટ્રિક્ટ સાયન્સ સેન્ટર પણ ખોલવામાં આવનાર છે.

❖ સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ(CoE)-ગાંધીનગર

- નાસ્કોમ સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ (CoE) ગાંધીનગર ની સ્થાપના, ગુજરાત સરકાર અને ભારત સરકારના ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય (MeitY) અને નાસ્કોમ ના સહયોગથી, મેન્યુફેક્ચરિંગ ક્ષેત્રે ડિજિટલ ટેકનોલોજીને અપનાવવામાં મદદ કરવાના હેતુથી કરવામાં આવી છે. COE 20+એકેડમિક ઇન્સ્ટિટ્યુટ્સ અને રિસર્ચ સંસ્થા સાથે કાર્યરત છે
- અત્યાર સુધીમાં 1000+ ઉત્પાદકોને સ્માર્ટ મેન્યુફેક્ચરિંગ વિશે જાગૃત કરવામાં આવ્યા છે, જેમાંથી 75% MSME છે. 50 થી વધુ ઉત્પાદકો આગળ આવ્યા છે અને સ્માર્ટ સોલ્યુશન્સ અપનાવવાનું શરૂ કર્યું છે. આમા દરેક મેન્યુફેક્ચરિંગ ના ક્ષેત્રો જેવા કે ટેક્સટાઇલ, એન્જિનિયરિંગ, જેમ્સ અને જવેલરી, મશિનરી ને આવરી લેવા મા આવ્યા છે. COE ના સ્ટાર્ટપ ગ્રોથ એક્સલેરેટર પ્રોગ્રામે સમગ્ર ભારતમાં 750+ સ્ટાર્ટઅપ્સને જોડ્યા છે, 85+ સ્ટાર્ટઅપ્સ ને ઇન્ક્યુબેટ કર્યા છે જેમણે 1400+ લોકો ને રોજગારી આપી છે.

❖ સ્ટાર્ટ અપ:

- વિભાગની સ્ટાર્ટઅપ પોલિસી (2016-21) અંતર્ગત કુલ 25 સ્ટાર્ટઅપ એકમોને અંદાજે કુલ 45 લાખ રકમની સહાય ચૂકવવામાં આવી.
- વિભાગની સ્ટાર્ટઅપ પોલિસી (2016-21) અંતર્ગત કુલ 7 ઈન્ક્યુબેટર એકમોને અંદાજે કુલ 2.73 કરોડ રકમની સહાય ચૂકવવામાં આવી.

વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીજી દ્વારા લાલ કિલ્લા ઉપરથી બોલાયેલ કવિતાની પંક્તિનું સ્મરણ કરું છું.

યહી સમય હૈ સહી સમય હૈ
ભારત કા અનમોલ સમય હૈ
અસંખ્ય ભુજાઓં કી શક્તિ હૈ
હર તરફ દેશ કી ભક્તિ હૈ
યહી સમય હૈ સહી સમય હૈ
ભારત કા અનમોલ સમય હૈ
